

Samundervisning

Att bemöta elever med särskilda behov inom allmän
undervisning

Pia Vataja, Nea Kronberg

Niilo Mäki
INSTITUTET

Vataja & Kronberg 2023

Innehåll

- Begrepp
- Forskning
- Former av samundervisning
- Erfarenheter
- Utmaningar
- Fördelar
- Att tänka på innan
- Planering
- Utvärdering
- Frågor

Begrepp

- Samundervisning – kompanjonundervisning
- Jämlikt samarbete mellan en eller flera lärare
- Planera, verkställa och utvärdera undervisningen för en grupp elever

Forskning

- Upplevelser och uppfattningar bland elever och lärare övervägande positiva enligt forskning
- Det finns lite forskning kring elevernas inläring i samundervisning

Finlandssvensk forskning

- Inklusiv undervisning (UNESCO, 1994)
- Samundervisning uppmuntras i läroplanen

→ Rönn-Liljenfeldt, M., Sundqvist, C., & Ström, K. (2023). Between vision and reality: Finnish school leaders' experiences of their own and teachers' roles in the development of co-teaching. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/00313831.2023.2175247>

Finlandssvensk forskning

- Ledarens roll för lyckad samundervisning
 - Tydliga förväntningar – lärarnas självständighet
 - Möjliggöra genom strukturer
 - Kompetens och stöd

Finlandssvensk forskning

- Lärarens roll för lyckad samundervisning
 - Gemensamma visioner och mål
 - En ny syn på lärarens autonomitet och specialundervisning
 - Lärarens engagemang och flexibilitet

Samundervisning

- Ingen fastslagen eller enskild modell!
 - Skolvist tänkande
 - Egen form
 - Lärarteam
 - På basis: resurser, tid, material, kunnande

Former

Alternerande undervisning (fi. vuorotteleva opetus, eng. alternate leading and supporting)

- Den ena läraren ansvarar för undervisningen, den andra läraren fungerar som resurslärare och observerar och hjälper till. Man byter roller.

Former

Parallell undervisning (fi. jaetun ryhmän opettaminen, eng. parallel teaching)

- Lärarna planerar undervisningen tillsammans. Undervisningsgruppen delas upp och grupperna undervisas parallellt med samma stoff.

Former

Stationsundervisning (fi. pistetyöskentely, eng. station teaching)

- Inlärningsstoffet delas upp av lärarna och inläringen sker i stationer i klassrummet.

Former

Alternativ undervisning (fi. eriyttävä opettaminen, eng. alternative teaching)

- Den ena läraren undervisar stora gruppen och den andra läraren undervisar lilla gruppen. Undervisningen differentieras, så att den passar alla elever

Former

Flexibla grupperingar (fi. joustava ryhmittely, eng. flexible grouping)

- Eleverna jobbar i olika utrymmen med olika lärare. Grupperna är flexibla.

Former

Teamlärarskap (fi. tiimiopettaminen, eng. team teaching)

- Lärarna har en kontinuerlig växelverkan i undervisningen. Bytet i undervisningssituationen sker flexibelt och naturligt.

Utmaningar

- Tidsbrist
- Ojämliga roller
- Personkemi
- Behov av mer kunskap
- Mod
- Schemaläggning, mötesstruktur
- Utrymmen
- Stöd från ledningen

Fördelar för eleven

- Mera tid att jobba tillsammans
- Bättre möjligheter till differentiering
- Varierade undervisningsmetoder och lektioner
- Stärkt självkänedom
- Möjligheter att lyckas
- Modellinläring om samarbete

Fördelar för lärare

- Mångsidigare lektioner
- Bättre planering
- Lärare lär sig av varandra
- Man vågar mer tillsammans
- Stöd av kollega för ork i arbetet och ökad motivation
- Att växa i sin profession bättre personlig tillfredsställelse

Fördelar – lärare inom allmän undervisningen

- En möjlighet att nå alla elever
- Mera tid att fokusera på och tillfredsställa individuella behov
- Med stöd av en speciallärare bemöta och förstå den enskilda eleven
- Att vara två i undervisningssituationen som observerar och stöder eleverna

Fördelar - speciallärare

- Effektiv användning av tiden
- Att ta del av kunskap hos experter på klassrumsundervisning – ömsesidig respekt
- Att handleda eleven i hens omgivning
- Bättre bemöta elevernas behov
- Att följa upp alla elever
- Bas för samarbete kring planer

Att tänka på innan

- Struktur och tydlighet
 - Kontinuitet
 - Lektionens uppbyggnad
 - Läraarnas roller
 - Fysisk struktur (utrymme, arbetsmaterial)
 - Spelregler
 - Synliga scheman

Att tänka på innan

- Ledningens stöd (uppifrån neråt)
 - om vi börjar med något nytt, vad kan vi då stryka!
- Läramas beredskap (nerifrån uppåt)
- Vad gör vi redan? Koppling till vardagen
- Jämlik arbets- och rollfördelning
- Medverkan (planering – förverkligande – utvärdering)

Att tänka på innan - planering

- Möte före man börjar
 - Förväntningar
 - Tidsanvändning
 - Hur planerar vi och var?
 - Tankar om arbetsro
- Roller och uppgifter
- Utvärderingstid (efter lektionen)

Planering

- Hur fungerar planeringen i praktiken i din skola?
- Vad kunde du utveckla?
- Var kunde tiden hittas?

Utvärdering

- Kontinuerlig
- Gemensamt ansvar
- Kort i slutet av lektionerna
- Månadsvis
- Terminsvis
- Varierande utvärderingsmetoder

Hur vill jag samundervisa?

- Hur börja?
 - Ämne/innehåll
 - Kollega
 - Planering
- Hot
- Möjligheter

Utvecklingen sker stegvis

”Skynda långsamt”

- Att ta hänsyn till motstånd
- Att lära sig genom misslyckanden

